

Podsystemy wsparcia – społeczne

Ogólny wstęp wprowadzający do tematu podsystemów społecznych państwa.

Wskazanie jaka wiedza i umiejętności są niezbędne do zrozumienia lekcji.

Cele lekcji sformułowane w języku ucznia dotyczą specyfiki społecznych podsystemów wsparcia i potencjału społecznego RP.

Charakterystyka funkcjonowania społecznych podsystemów wsparcia. Opis celów i zadań społecznych podsystemów wsparcia. Wyszczególnione elementy podsystemów wsparcia.

Definicja bezpieczeństwa socjalnego. Działania państwa podejmowane w zakresie bezpieczeństwa socjalnego, prawne podstawy bezpieczeństwa socjalnego. Polecenie 2 dotyczy oddziaływania bezpieczeństwa socjalnego na bezpieczeństwo państwa.

Opis zadań pomocy społecznej. Ilustracja przedstawia budynek Ośrodka Pomocy Społecznej.

Opis instytucji państwowych i samorządowych zajmujących się bezpieczeństwem społecznym. Charakterystyka współpracy instytucji państwowych i organizacji pozarządowych w zakresie bezpieczeństwa społecznego.

Opis wpływu struktury ludności w Polsce i wpływu demografii na bezpieczeństwo. Polecenie 3 dotyczy wpływu struktury wieku i płci na potencjał gospodarczy państwa. Ilustracja przedstawia piramidę wieku i płci ludności w 2013 roku. Charakterystyka organizacji pozarządowych (fundacji i stowarzyszeń) i ich wpływ na jakość kapitału społecznego.

Opis wpływu jakości kapitału społecznego na bezpieczeństwo państwa. Ilustracja przedstawia ludzkie dłonie ułożone jedna nad drugą.

Polecenie 4 dotyczy wpływu aktywnego społeczeństwa obywatelskiego na bezpieczeństwo państwa

Opis Ministerstwa Edukacji i Nauki jako instytucji kreującej potencjał intelektualny i technologiczny (czynnik determinujący bezpieczeństwo państw)

Charakterystyka środków masowego przekazu. Podział na media prywatne i publiczne. Wpływ skutecznej współpracy państwo- media na bezpieczeństwo. Ilustracja przedstawia podział narzędzi komunikacji i miejsc ich używania. Polecenie 45 dotyczy wpływu współpracy media-administracja publiczna na bezpieczeństwo państwa i obywateli.

Podsumowanie i wypunktowanie informacji dotyczących podsystemu społecznego, społecznego potencjału bezpieczeństwa, kapitału społecznego. Polecenie 6.1 dotyczy organizacji pozarządowych i ich wpływu na bezpieczeństwo. Polecenie 6.2. dotyczy wpływu struktury wieku społeczeństwa na bezpieczeństwo. Galeria 2 zdjęć przedstawia porównanie struktury wieku Angoli i Szwecji.

Zestaw czterech zadań interaktywnych dotyczących społecznych podsystemów wsparcia.

Cele działań społecznych podsystemów wsparcia. Charakterystyka i cechy tożsamości narodowej. Elementy kształtujące tożsamość narodu polskiego. Opis podstawowych zadań ministra kultury, dziedzictwa narodowego i sportu. Galeria 1 zawiera trzy ilustracje: godło Polski, flagę Polski oraz rękopis hymnu. Nagranie dźwiękowe zawiera Hymn Rzeczypospolitej Polskiej. Polecenie 1 dotyczy odpowiedzi na pytanie dlaczego upamiętnianie i przekazywanie dziedzictwa narodowego jest ważnym elementem w procesie zapewniania bezpieczeństwa narodowego.

Słownik pojęć. Terminy: bezpieczeństwo socjalne, kapitał społeczny, pomoc społeczna, ryzyko socjalne, społeczeństwo obywatelskie, środki masowego przekazu, tożsamość narodowa

Podsystemy wsparcia – społeczne

Utożsamianie bezpieczeństwa wyłącznie z siłami zbrojnymi, obroną granic czy paktami międzynarodowymi jest uproszczeniem. Jednak takie instytucje, jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu czy Ministerstwo Edukacji i Nauki, raczej nie są kojarzone z bezpieczeństwem. Czy słusznie?

W celu przygotowania się do tej lekcji przypomnij sobie lub sprawdź jakie jest miejsce społecznych podsystemów wsparcia w systemie bezpieczeństwa narodowego Polski.

Pomocny może być inny e-materiał pt. [System bezpieczeństwa narodowego – ogólna charakterystyka](#)

Nauczysz się

- wymieniać cele funkcjonowania społecznych podsystemów wsparcia systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej;
- wymieniać i charakteryzować społeczne podsystemy wsparcia;
- przedstawiać społeczny potencjał bezpieczeństwa.

1. Cele funkcjonowania społecznych podsystemów wsparcia

Konstytucyjnym celem działań w społecznej sferze bezpieczeństwa jest rozwój społecznego potencjału bezpieczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa narodowego. W związku z tym społeczne podsystemy wsparcia zmierzają do stworzenia bezpiecznych warunków rozwoju potencjału społecznego oraz właściwego sobie wsparcia pozostałych ogniw polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego.

Ze względu na wszechstronność **podsystemów wsparcia** trudno jest wymienić wszystkie elementy wchodzące w ich skład. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- instytucje ochrony kultury i dziedzictwa narodowego,
- systemy bezpieczeństwa socjalnego i demograficznego,
- systemy rozwijające potencjał intelektualny, naukowy i technologiczny,
- środki masowego przekazu.

2. Społeczny potencjał bezpieczeństwa oraz instytucje go rozwijające

Nadrzędnym celem działań społecznych podsystemów wsparcia jest rozwój społecznego potencjału bezpieczeństwa, na który składa się:

- tożsamość narodowa i dziedzictwo kulturowe,
- bezpieczeństwo socjalne,
- potencjał demograficzny,
- kapitał społeczny i społeczeństwo obywatelskie,
- potencjał intelektualny, naukowy i technologiczny.

Cechą charakterystyczną każdego narodu jest tożsamość narodowa jego członków, czyli poczucie odrębności wobec innych narodów oraz przynależność do danej zbiorowości mającej wspólną świadomość i doświadczenia historyczne. Zdefiniowana w ten sposób tożsamość narodowa jest wyznaczana i kształtowana przez czynniki narodotwórcze, wśród których wyjątkowe znaczenie ma dziedzictwo narodowe, w tym kultura narodowa. Dążenie do jego upamiętniania i przekazywania kolejnym pokoleniom jest jednym z podstawowych aspektów rozwijania tożsamości narodowej.

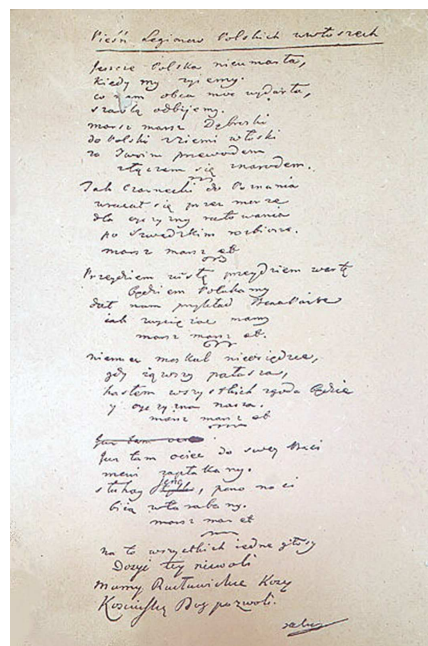
Godło Polski

Źródło: Aotearoa (<http://commons.wikimedia.org>), domena publiczna.

Flaga Polski

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Hymn Polski

Źródło: Kpalion (<http://commons.wikimedia.org>), domena publiczna.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P120uTfrb>

Hymn Rzeczypospolitej Polskiej

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Melodia Hymnu Rzeczypospolitej Polskiej

Polecenie 1

Wyjaśnij, dlaczego upamiętnianie i przekazywanie dziedzictwa narodowego jest ważnym elementem w procesie zapewniania bezpieczeństwa narodowego.

Tożsamość narodu polskiego kształtują: wspólny język narodowy, symbole narodowe (w tym godło, barwy oraz hymn), tradycja historyczna, religia, obyczaje oraz wspomniane już dziedzictwo narodowe (kulturowe).

Zasadniczą rolę wśród instytucji państwowych zajmujących się realizacją celów związanych z ochroną i rozwojem dziedzictwa narodowego pełni **Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu**. Do podstawowych **zadań** Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu zalicza się:

- planowanie wykorzystania przynależnej mu części budżetu państwa,
- sprawowanie opieki nad działalnością artystyczną, kulturalną, np. muzealnictwem, kulturą ludową, edukacją kulturalną, a także różnymi rodzajami sztuki, np. teatrem, muzyką, baletem, operą, sztuką estradową, sztukami plastycznymi oraz pisarstwem,
- wydawanie opinii nt. projektów aktów prawnych dotyczących szeroko pojmowanej kultury i działalności kulturalnej,
- opracowywanie projektów aktów prawnych z zakresu kultury i działalności kulturalnej,
- realizację zadań rządu w zakresie ochrony zabytków,
- inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do podtrzymywania, rozwijania i upowszechniania tradycji narodowej oraz dziedzictwa kulturowego,
- sprawowanie opieki i nadzoru nad szkolnictwem artystycznym,
- sprawowanie opieki nad sportem i jego upowszechnianiem,
- wspieranie budowy obiektów sportowych, szkolenia polskich sportowców, organizacji wydarzeń sportowych.

Bezpieczeństwo socjalne jest kolejnym elementem potencjału społecznego Polski. Jest to pojęcie węższe niż **bezpieczeństwo społeczne**. Dotyczy ono w szczególności kwestii związanych z materialnymi podstawami funkcjonowania społeczeństwa, kwestii poziomu ubóstwa, bezrobocia, możliwości realizacji podstawowych potrzeb ludzi. Ponadto bezpieczeństwo socjalne może być również dotyczyć wystąpienia czynników **ryzyka**

socjalnego, np. utraty pracy, choroby, inwalidztwa, starości, zwiększenia obciążeń rodzinnych bądź innych zdarzeń losowych.

Ze względu na problemy wynikające z transformacji systemowej rozpoczętej w 1989 r. oraz pogłębiające się rozwarstwienie społeczne i skutki kryzysu finansowego z 2007 r., zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego stało się jednym ze strategicznych celów działalności państwa. Rzeczpospolita Polska, podobnie jak wiele innych państw świata, zapewnia bezpieczeństwo socjalne poprzez realizację **polityki socjalnej i polityki społecznej**. Pierwsza z nich obejmuje działania, których celem jest poprawa materialnych warunków bytowania grup względnie lub absolutnie słabych (np. uboższych, chorych, bezdomnych), wzrost konsumpcji oraz łagodzenie problemów socjalnych (związanych z niedostatkiem lub pogorszeniem poziomu życia). Polityka społeczna jest skierowana do całego społeczeństwa, a jej celem – szeroko pojmowany postęp społeczny, wzrost poziomu życia całego społeczeństwa, zachowanie równowagi społecznej czy też utrzymanie porządku społecznego.

Polecenie 2

Wyjaśnij, w jaki sposób bezpieczeństwo socjalne oddziałuje na ogólny poziom bezpieczeństwa państwa.

Bardzo ważnym elementem polityki socjalnej i polityki społecznej jest pomoc społeczna. Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej definiuje ją jako „instytucję polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”.

Do **zadań pomocy społecznej** zalicza się:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń (w tym finansowych) pomocy społecznej,
- pracę socjalną,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizację zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Rozumianą w ten sposób pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, które współpracują w tym zakresie (na zasadzie partnerstwa) zarówno z organizacjami społecznymi, jak i pozarządowymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Do najważniejszych instytucji państwowych, zarówno rządowych, jak i samorządowych, zajmujących się pomocą społeczną, zalicza się gminne ośrodki pomocy społecznej oraz ministra rodziny i polityki społecznej.

Gminne ośrodki pomocy społecznej realizują zadania własne i zlecone gminy, w zakresie pomocy społecznej.

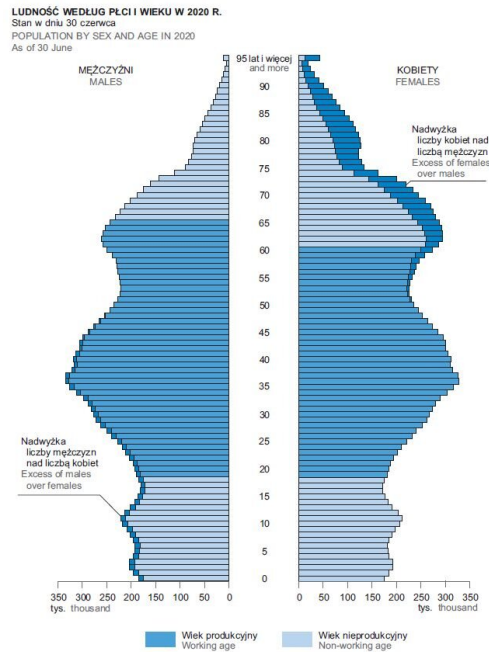
Kolejnym elementem potencjału społecznego Rzeczypospolitej jest demografia. Liczba oraz struktura ludności w znaczny sposób determinują poziom bezpieczeństwa państwa, ponieważ wpływa na jego potencjał gospodarczy oraz miejsce w europejskim układzie sił.

Polskę zamieszkuje prawie 38,5 miliona ludzi. Pod względem liczby ludności zajmuje w przybliżeniu 35 miejsce na świecie, a 5. w Unii Europejskiej. W przypadku miejsca na świecie musimy przyjąć pewien margines błędu, m.in. z uwagi na liczne procesy migracyjne, w tym związane z konfliktami zbrojnymi, w wielu regionach świata. Społeczeństwo Polski starzeje się – odnotować można spadek dzietności i wzrost średniej długości życia. Podejmuje się jednak działania aby ten trend zatrzymać i go odwrócić.

Proporcje w strukturze płci zależne są od wieku. Wśród ludności powyżej 65. roku życia zdecydowanie przeważa liczba kobiet (spowodowane jest to głównie wydarzeniami II wojny światowej). Wśród młodszych i najmłodszych obywateli proporcje te przedstawiają się odwrotnie – liczba chłopców jest nieco wyższa od liczby dziewcząt.

Polecenie 3

Na podstawie poniższej ilustracji wyjaśnij, w jaki sposób struktura wieku i płci wpływa na potencjał gospodarczy państwa.

Piramida wieku ludności polski 2020.

Źródło: *Mały rocznik statystyczny Polski 2021*, s. 102, dostępny w internecie: <https://stat.gov.pl/> [dostęp 27.08.2021],
Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Potencjał społeczny danego państwa zależy od jego **kapitału społecznego** oraz **społeczeństwa obywatelskiego**.

Przejawem rozwoju kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego jest proces powstawania różnego rodzaju organizacji pozarządowych działających na rzecz wybranego interesu i nie działające w celu osiągnięcia zysku. Organizacje pozarządowe, czyli np. stowarzyszenia i fundacje, są często nazywane trzecim sektorem. Funkcjonują one obok sektora publicznego (m.in. organy administracji publicznej) oraz rynkowego, do którego zalicza się m.in. firmy i przedsiębiorstwa prywatne. W odróżnieniu od instytucji działających w sektorze publicznym, organizacje pozarządowe powstają z inicjatywy osób prywatnych, ale odmiennie od organizacji działających w sektorze rynkowym, działają one w interesie publicznym, a nie w celach zarobkowych.

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2020 roku wskazuje się m.in. na konieczność budowania wiedzy i zdolności do kształtowania bezpieczeństwa narodowego,

które mają być oparte na szerokim zaangażowaniu:

- organów władzy publicznej, w tym samorządowej;
- jednostek tworzących systemy edukacji, szkolnictwa wyższego oraz nauki i gospodarki;
- organizacji pozarządowych;
- obywateli.

Ma to mieć na celu dostosowanie do stale zmieniających się potrzeb, w powiązaniu z promowaniem postaw patriotycznych, powinności obywatelskich oraz zachowań prospołecznych.

Kapitał społeczny opiera się na zaufaniu i wzajemnej współpracy

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 4

Wyjaśnij, dlaczego aktywne społeczeństwo obywatelskie przyczynia się do podnoszenia poziomu bezpieczeństwa całego państwa.

Jednym z najważniejszych czynników determinujących bezpieczeństwo państw współczesnego świata jest ich **potencjał intelektualny i technologiczny**. To dzięki niemu rozwijają się nie tylko nowe technologie, ale również różnego rodzaju koncepcje

teoretyczne i rozwiązania praktyczne, które mogą usprawnić funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa narodowego. Rozwój potencjału naukowego jest nierozzerwalnie związany z tzw. instytucjami wiedzy, do których zalicza się uniwersytety, ośrodki badawcze, parki technologiczne, a także nowatorskie programy edukacyjne i społeczne. Za wyznaczniki tego potencjału uznaje się natomiast m.in. liczbę studentów na danych typach kierunków, skalę prowadzonych badań oraz liczbę zarejestrowanych patentów.

Główną instytucją kreującą polski potencjał naukowy jest **Ministerstwo Edukacji i Nauki**. Minister Edukacji i Nauki kieruje następującymi działami administracji rządowej:

1. Oświata i wychowanie.
2. Szkolnictwo wyższe i nauka.

Sprawy finansowania badań oraz projektów badawczych powierzono Narodowemu Centrum Nauki (NCN) oraz Narodowemu Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), jako agencjom wykonawczym Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Wśród głównych ośrodków prowadzących badania nad obronnością wymienić można: Akademię Sztuki Wojennej, Akademię Marynarki Wojennej, Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie. Podejmowana problematyka badań dotyczy bezpieczeństwa i obronności państwa. Prace badawcze realizowane są głównie na zlecenie Ministerstwa Obrony Narodowej (MON) oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA).

Aktualnie ważną rolę przy wspieraniu funkcji potencjału intelektualnego odgrywa m.in. **edukacja dla bezpieczeństwa**, która dostarcza obywatelom wiedzy z zakresu współczesnych zagrożeń, funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego, ochrony ludności, powinności obronnych, czy też pierwszej pomocy. Konceptualizacją, organizacją i realizacją edukacji dla bezpieczeństwa zajmują się następujące resorty: Ministerstwo Edukacji i Nauki, Ministerstwo Obrony Narodowej oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Edukacja dla bezpieczeństwa jest zarówno kierunkiem studiów wyższych – w Polsce oprócz edukacji dla bezpieczeństwa funkcjonują takie kierunki jak bezpieczeństwo narodowe, międzynarodowe i wewnętrzne, jak również przedmiotem nauczaniem w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, a także na kursach m.in. dla przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej. Z tego względu nieocenioną rolę w tym zakresie przypisuje się publicznym i niepublicznym uczelniom wyższym, samorządom lokalnym, a także różnego rodzaju stowarzyszeniom i organizacjom pozarządowym, np. Związkowi Harcerstwa Polskiego, Lidze Obrony Kraju, Związkowi Strzeleckiemu 'Strzelec' czy też Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi.

Edukacja dla bezpieczeństwa stanowi przedmiot nauczany zarówno w szkołach podstawowych, jak i ponadpodstawowych

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

3. Media masowe jako społeczny podsystem wsparcia systemu bezpieczeństwa narodowego

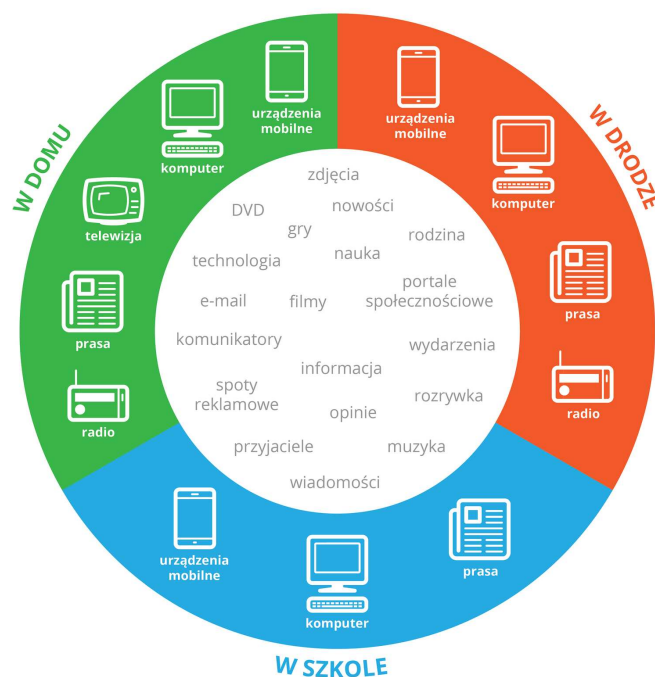
Wśród społecznych podsystemów wsparcia systemu bezpieczeństwa narodowego nie można pominąć **środków masowego przekazu** (mass mediów, czytaj 'mas mediów'), którymi są wszystkie środki społecznego komunikowania o szerokim zasięgu. Podstawowe znaczenie tego pojęcia obejmuje prasę, radio, telewizję oraz Internet, natomiast szersze – również książkę, plakaty i kino. W czasie intensywnej globalizacji, cyfryzacji i rozwoju nowoczesnych technologii, podstawowym środkiem masowego przekazu stał się Internet.

Ogólnie media masowe można podzielić na prywatne – tworzone przez osoby prywatne i w związku z tym funkcjonujące na zasadach wolnorynkowych, oraz publiczne – finansowane przede wszystkim przez państwo lub samorządy. Bez względu na różnice między nimi zachodzące, każde z mediów masowych odgrywa bardzo ważną rolę w systemie bezpieczeństwa narodowego:

- działalnością pomagającą zidentyfikować różnego rodzaju zagrożenia, uwypuklaniem ich,
- informowaniem społeczeństwa jeżeli takie zagrożenia wystąpią i jak się im przeciwstawić,
- wskazywaniem tematów i problemów wartych publicznego zainteresowania.

Niemniej, w niektórych sytuacjach mass media mogą wyolbrzymiać zagrożenia, które w rzeczywistości są o wiele mniej znaczące oraz bagatelizować niebezpieczeństwa, które faktycznie stanowią ogromne zagrożenie dla obywateli.

Pomimo tego skuteczną współpracę mediów z podmiotami zajmującymi się szeroko pojmowanym bezpieczeństwem należy uznać za bardzo istotną, szczególnie w przypadku zarządzania kryzysowego, ponieważ media poprzez swą działalność kształtują społeczną świadomość w zakresie występowania różnego rodzaju zagrożeń i reagowania na nie. W związku z tym mogą one edukować obywateli w obszarach profilaktyki, skutecznego radzenia sobie w chwili wystąpienia zagrożenia oraz współpracy z organami zarządzania kryzysowego, właściwymi dla terenu zamieszkania danej społeczności.

Narzędzi do komunikowania używamy dziś nie tylko w domu, ale także w szkole czy pracy, a i w drodze nie ogranicza nas również brak internetu – mobilny można mieć praktycznie w każdym urządzeniu

Źródło: Dariusz Adryan, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 5

Wyjaśnij, w jaki sposób dobra współpraca pomiędzy mediami masowymi i administracją publiczną, zarówno rządową, jak i samorządową, pomaga w odpowiednim reagowaniu i zwalczaniu zagrożeń bezpieczeństwa państwa i jego obywateli.

4. Podsumowanie

- Konstytucyjnym celem działań w społecznej sferze bezpieczeństwa jest rozwój społecznego potencjału bezpieczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem **dziedzictwa narodowego**.
- Na **społeczny potencjał bezpieczeństwa** składają się w szczególności: tożsamość narodowa i dziedzictwo kulturowe, bezpieczeństwo socjalne, potencjał demograficzny, kapitał społeczny i społeczeństwo obywatelskie, potencjał intelektualny, naukowy i technologiczny.
- Zasadnicze znaczenie wśród instytucji państwowych zajmujących się realizacją celów związanych z ochroną i rozwojem dziedzictwa narodowego przypisuje się **ministrowi kultury, dziedzictwa narodowego i sportu**, którego obsługą zajmuje się Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu.
- Bardzo ważnym elementem, zarówno polityki socjalnej, jak i polityki społecznej jest **pomoc społeczna**. Organizują ją organy administracji rządowej i samorządowej, które współpracują w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.
- Do ważniejszych instytucji państwowych, rządowych i samorządowych, zajmujących się pomocą społeczną zalicza się gminne ośrodki pomocy społecznej.
- Istotnym elementem potencjału społecznego Rzeczypospolitej jest **demografia**. Liczba oraz struktura ludności w znaczny sposób determinuje poziom bezpieczeństwa państwa, ponieważ wpływa na jego potencjał gospodarczy oraz miejsce w europejskim układzie sił.
- Odpowiednio wysoki **poziom kapitału społecznego**, ukształtowane społeczeństwo obywatelskie oraz aktywnie działające organizacje pozarządowe wzmacniają i zwiększają bezpieczeństwo Polski. Dzięki nim obywatele sami są w stanie przeciwstawić się możliwym zagrożeniom o charakterze wewnętrznym - zwiększa się poziom zaufania pomiędzy członkami społeczeństwa, a odpowiednio ukształtowane normy postępowania, społeczna kontrola ich przestrzegania oraz wrażliwość na interes innych członków społeczeństwa zmniejszają prawdopodobieństwo popełniania czynów niepraworządnych.
- Jednym z najważniejszych czynników determinujących bezpieczeństwo państw współczesnego świata jest ich **potencjał intelektualny i technologiczny** – dzięki niemu rozwijają się nie tylko nowe technologie, ale również różnego rodzaju koncepcje teoretyczne i rozwiązania praktyczne, którą mogą usprawnić funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa narodowego.
- Ważną rolę w budowaniu potencjału intelektualnego odgrywa **edukacja dla bezpieczeństwa**.
- Wspierająca funkcja **mediów** masowych przejawia się jako pomoc w identyfikowaniu różnego rodzaju zagrożeń, uwypukla ich znaczenie, informuje społeczeństwo o ich

występowaniu, wskazuje tematy i problemy warte publicznego zainteresowania, a także uświadamia obywateli o sposobach przeciwstawiania się zagrożeniom.

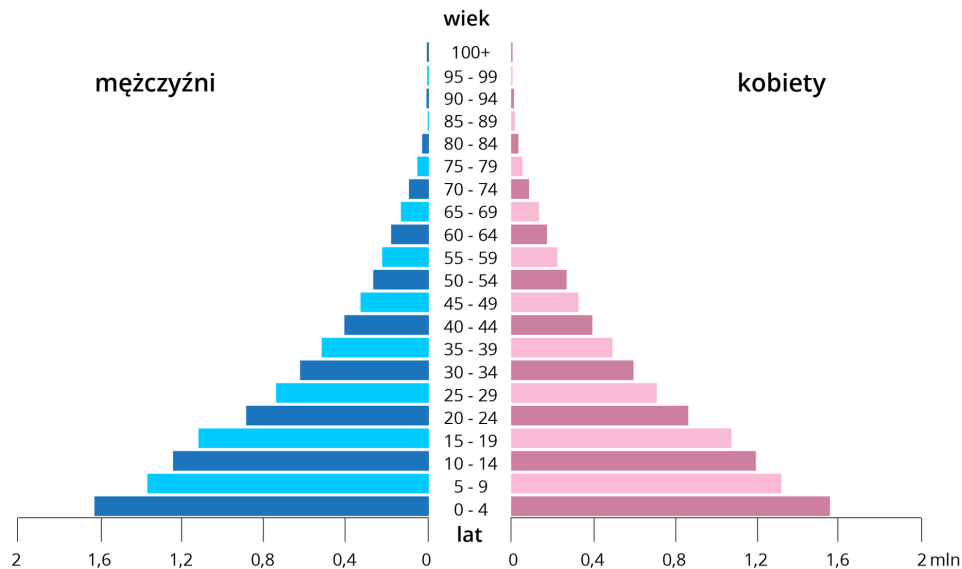
5. Praca domowa

Polecenie 6

Odszukaj w internecie lub innych źródłach informacje nt. organizacji pozarządowych działających w sferze bezpieczeństwa i/lub zajmujących się tą problematyką. Na wybranych przykładach wyjaśnij, w jaki sposób działalność organizacji pozarządowych przyczynia się do podnoszenia ogólnego poziomu bezpieczeństwa państwa i jego obywateli.

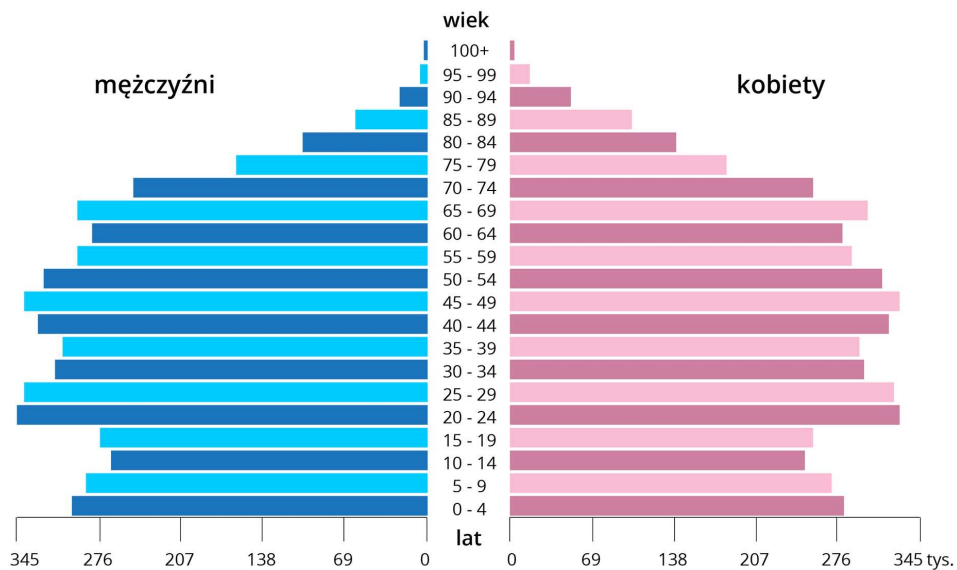
Polecenie 7

Poniżej zamieszczono piramidy wieku dwóch państw – Angoli oraz Szwecji. Przeanalizuj je i przygotuj wypowiedź, w której opiszysz, jaki wpływ na gospodarkę mają takie struktury. Czy gospodarki obu państw mają szansę się rozwijać w podobnym tempie i kierunku?

Piramida wieku dla ludności Angoli – Piramida wieku społeczeństwa młodego: szeroka podstawa wskutek dużej liczby urodzeń

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Piramida wieku dla ludności Szwecji – Piramida wieku społeczeństwa starzejącego się

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

6. Słownik

Definicja: bezpieczeństwo socjalne

istnienie realnych gwarancji na zapewnienie wystarczających środków utrzymania oraz stan wolności od niedostatku lub obniżenia poziomu życia, które mogą być następstwem wystąpienia czynników ryzyka socjalnego bądź innych zdarzeń losowych

Definicja: kapitał społeczny

potencjał zgromadzony w społeczeństwie wyznaczany przez poziom i jakość takich cech organizacji społeczeństwa jak zaufanie, normy postępowania, współpraca, samodzielność myślenia, czy też uczciwość

Definicja: pomoc społeczna

instytucja polityki społecznej państwa mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości

Definicja: ryzyko socjalne

prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzeń losowych, które mogą stać się przyczyną istotnego pogorszenia sytuacji materialnej jednostki lub rodziny; czynniki ryzyka socjalnego (zdarzenia losowe powodujące obniżenie poziomu życia) to przede wszystkim choroby, wypadki przy pracy, niepełnosprawność, utrata pracy, śmierć jedyne go żywiciela rodziny, urodzenie dziecka, podeszły wiek itp.

Definicja: społeczeństwo obywatelskie

społeczeństwo, w którym zespół instytucji oraz różnego typu dobrowolnych, spontanicznych organizacji, związków i stowarzyszeń stanowi nie tylko wyraz własnej aktywności, inicjatyw i potrzeb obywateli, ale również jest podstawą ich samodzielnego i wolnego od ingerencji państwa rozwoju

Definicja: środki masowego przekazu

(mass media) wszystkie środki społecznego komunikowania o szerokim zasięgu; podstawowe znaczenie tego pojęcia obejmuje prasę, radio, telewizję oraz Internet, natomiast szersze – również książkę, plakaty i kino

Definicja: tożsamość narodowa

poczucie odrębności wobec innych narodów oraz poczucie przynależności do danej zbiorowości mającej wspólną świadomość i doświadczenia historyczne

7. Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż, co składa się na społeczny potencjał bezpieczeństwa.

☐ bezpieczeństwo socjalne

☐ finansiści zatrudnieni w Narodowym Banku Polskim

☐ kapitał społeczny

☐ potencjał intelektualny, naukowy i technologiczny

☐ tożsamość narodowa i dziedzictwo kulturowe

☐ społeczeństwo obywatelskie

☐ zawodowi żołnierze

☐ potencjał demograficzny

☐ dyplomacja

☐ służba zagraniczna

☐ instytucje władzy publicznej

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz elementy wchodzące w skład społecznych podsystemów wsparcia systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

☐ Bankowy Fundusz Gwarancyjny

☐ systemy rozwijające potencjał intelektualny, naukowy i technologiczny

☐ środki masowego przekazu

☐ systemy bezpieczeństwa żywnościowego i sypialnianego

☐ systemy bezpieczeństwa socjalnego i demograficznego

☐ instytucje ochrony kultury i dziedzictwa narodowego

☐ Siły Zbrojne RP

☐ międzynarodowe instytucje nadzoru finansowego

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Polska zapewnia bezpieczeństwo socjalne poprzez realizację polityki socjalnej i polityki zagranicznej.	☐	☐
Jednym z zadań ministra kultury, dziedzictwa narodowego i sportu jest sprawowanie opieki nad działalnością artystyczną, kulturalną oraz różnymi rodzajami sztuki.	☐	☐
Spółeczeństwo polskie jest społeczeństwem młodym.	☐	☐
Spółeczeństwo obywatelskie to społeczeństwo złożone z obywateli kilku państw.	☐	☐
Kapitał społeczny to wzajemne relacje zachodzące pomiędzy członkami społeczeństwa.	☐	☐
Główną instytucją kreującą polski potencjał naukowy jest Ministerstwo Edukacji i Nauki	☐	☐

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz stwierdzenia pasujące do opisu działalności organizacji pozarządowych.

☐ działają w sektorze rynkowym

☐ nie przynoszą zysków

☐ są tworzone przez samorządy

☐ powstają z inicjatywy osób prywatnych

☐ działają w interesie publicznym

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.